

Milan Hes
Památka židů z Kladenska a Slánska v Yad Vashem

Zájemci o regionální dějiny již měli mnohokrát opakovanou příležitost k bohatému seznámení s tematikou židovského osídlení Kladenska a Slánska před vypuknutím 2.světové války a s osudy židů v průběhu holocaustu.

Stejně tak jsou dějiny židů z našeho kraje připomínány četnými přednáškami a výstavami. Z posledních kulturně-historických aktivit připomeňme alespoň studii Ireny Veverkové „65. výročí od vypravení kladenských židovských transportů do Terezína“, uveřejněnou v patnáctém ročníku obnoveného Slánského obzoru či výstavu o životních osudech kladenské židovské rodiny Reimannů. Právě tato expozice, na jejíž přípravě se spolupodílela i společnost Patria, připomněla mimo jiné život světově uznávaného architekta Antonína Raymonda (roz. Reimann), jenž se proslavil svou prací především v Japonsku a USA.

Je potěšující na stránkách historické ročenky konstatovat, že na památku kladenské a slánské židovské obce není zapomenuto ani v největším muzeu holocaustu na světě.

Yad Vashem - izraelský památník obětí holocaustu

Yad Vashem je významným místem, které je věnováno šesti miliónům židovských obětí holocaustu. Nachází se v západním okraji sjednoceného Jeruzaléma na Hoře paměti v sousedství Herzlovky hory.¹⁾

Myšlenka na založení památníku se poprvé objevila již v roce 1942. Tehdy se do Palestiny dostaly zprávy o masovém vraždění židů v nacisty okupované Evropě. Od května 1945 již existovala nadace, která začala s přípravnými pracemi na založení památníku. Důležitým mezníkem se stalo přijetí „Zákona o Yad Vashem“ izraelským parlamentem (Knesetem) v roce 1953. O čtyři roky později měl již památník k dispozici první budovy (administrativní centrum, archiv a knihovnu) a začal vydávat sborník historických prací „*Yad Vashem studies*“.

Jméno památníku „Yad Vashem“ v českém překladu znamená „Památník a jméno“ či „Ruka a jméno“.²⁾

Pojmenování Yad Vashem má pro židovské etnikum velmi hluboký význam. Odkazuje k biblickému textu. Konkrétně k proroku Izajášovi. V 56. kapitole, 5. verši se dočteme: „*Dám ve svém domě a na svých hradbách památník s jménem lepším než synů a dcer: Dám jim jméno věčné, jež nebude vymýceno*“.

Není proto náhodou, že jedním z hlavních úkolů, které Yad Vashem naplňuje je snaha „pojmenovat“ oběti holocaustu. Dát jim jméno, zjistit kdo, kdy a jak žil a také zahynul. Cílem je shromáždit maximum jmen obětí pomocí „Stránek svědectví“ a

uložit je v „Sále jmen“, který je součástí největšího muzea holocaustu na světě.

Do dnešních dní se podařilo shromáždit více než tři miliony „Stránek svědectví“. Nechybí mezi nimi i listy s údaji o části židů z území dnešní České republiky včetně několika „Stránek svědectví“ o židovských obětech z Kladenska a Slánska.

„Stránky svědectví“ je možné prohlížet i v internetové podobě.³⁾ V řadě případů je možné z nich vyčíst datum a místo narození oběti, pobyt během války, povolání, místo a datum úmrtí. Poměrně často tak můžeme v těchto dokumentech nalézt v kolonce „místo narození“ vesnice a města jako je Nové Strašecí, Klobuky, Slaný, Velká Dobrá, Kladno, Lidice, Unhošť, Buštěhrad a mnoho dalších nám tak známých jmen obcí Kladenska a Slánska.

Kladno, Slaný a Yad Vashem

S připomínkou života židů kladenského a slánského regionu se návštěvník Yad Vashem může setkat hned na několika místech.

Tím nejviditelnějším je bezpochyby „Údolí společenství“, které se nachází v západním okraji Yad Vashem na ploše přibližně 1 hektaru. Tento památník má podobu „skalního labyrintu“, který tímto způsobem symbolicky představuje evropské židovské komunity, jež trpěly pod nacistickým terorem. Tvůrcům tohoto pietního území se podařilo do kamenných bloků vytesat jména všech židovských obcí od největších v Polsku a Sovětském svazu až po několikasetčlenné komunity židů na řeckých ostrovech. Zapomenuty nezůstaly ani židovské obce ve Slaném a Kladně.

Pozornější návštěvníci izraelského památníku holocaustu pak mohou další informace o osudech židů našeho regionu nalézt v knihovně a archivu Yad Vashem.

Výjimkou rovněž nejsou filmové dokumenty, které byly s přeživšími holocaustu natočeny v nepříliš vzdálené době. Za všechny připomeňme audiovizuální svědectví, které se slánským rodákem Luďkem Eliášem, natočili pracovníci Spielbergovy nadace.

Je paradoxem poznávat dějiny židovského utrpení za druhé světové války na území, na kterém šoa neproběhla a které bylo pro část evropských židů místem naděje a záchrany. Na straně druhé pokud alespoň nepatrně platí, že smysl dějinných událostí se nalézá v hledání tohoto smyslu, pak je Yad Vashem a Stát Izrael tím jediným místem, kde lze teprve pochopit holocaust v jeho úplnosti.

Poznámky:

1) Herzlova hora je památným místem Státu Izrael. Nachází se zde hrob Theodora Herzla-zakladatele sionistického hnutí. Součástí hory je hřbitov, na kterém je pohřbena řada významných izraelských politiků. V blízkosti hrobů poslanců Knesetu, premiérů a prezidentů Izraele se nalézají vojenský hřbitov, na kterém jsou pochováni příslušníci a příslušnice izraelské armády, kteří položili svůj život v bojích druhé světové války a izraelsko-arabských konfliktech.

2) Pojmenování budoucího památníku „Yad Vashem“ poprvé použil Mordechaj Shenhavi v první polovině 40.let XX. Století. Shenhavi byl významným představitelem sionismu a členem kibucu Mihmar ha-Emek.

Dnešní Yad Vashem je komplexem více než 20 jednotlivých památníků (Památník dětských obětí holocaustu, Údolí společenství a další). Součástí je také architektonicky oceňované muzeum, Mezinárodní škola pro studium holocaustu, nejrozsáhlejší knihovna na světě s tematikou šoa, archiv, badatelská pracoviště a administrativní centrum.

3) www.yadvashem.org